

CHVILKA NADĚJE – „šedesátý osmý“

PRAŽSKÉ JARO 1968

Pražské jaro bylo období politického uvolnění v Československu. Toto období začalo 5. ledna 1968, kdy se prvním tajemníkem ÚV KSČ stal Alexandr Dubček, a pokračovalo do noci z 20. na 21. srpna téhož roku, kdy vojáci Varšavské smlouvy v čele s vojáky Sovětského svazu vstoupili do Československa, aby zastavili započaté reformy. Většina vojsk Varšavské smlouvy zůstala v naší zemi do 16. října 1968, ale část zůstala výrazně déle, někteří až do poloviny roku 1987, poslední opustili naše území dokonce až po listopadových událostech 1989.

Reformy Pražského jara byly pokusem uvolnit režim a spustit proces částečné demokratizace. Tento čin se nesetkal s pochopením na sovětské straně, která vyslala po neúspěšných jednáních tisíce vojáků vojsk Varšavské smlouvy, aby zahájili okupaci státu. Poté, co Československo vstoupilo do éry normalizace, se vedení komunistické strany pokusilo znovu nastolit politické a ekonomické hodnoty, které vládly před zrodem Pražského jara.

SRPEN 1968 V ŽATCI

VZPOMÍNÁ HONZA VORÁČ:

Burácení motorů mnoha letadel, manévrujících na noční obloze při blokování žateckého letiště z 20. na 21. srpna 1968, probudilo a vylekalo mnoho lidí na Žatecku. Na sídlišti Staňkovice, kde byla ubytována početná skupina techniků a pilotů, vybíhali obyvatelé z bytů a vzájemně se dotazovali a diskutovali o tom, co asi znamenají takové manévry. Obloha plná letadel, ale poplach vyhlášen nebyl. Letovodi na velitelských stanovištích překvapeně na obrazovkách lokátorů sledovali stovky narušitelů, přilétajících ze severovýchodu, tedy z opačného směru, než na který jsme byli zvyklí a vyevičeni působit. Nebyl zvednut jediný stíhač! Ještě před půlnocí začaly pronikat tankové a motostřepecké útvary přes státní hranici a obsazovaly vojenské prostory, zvláště pak letiště. Ráno, když jsme přišli do práce, viděli jsme množství tanků a bojových vozidel, stojících před hangáry a velitelskou budovou. Pochopili jsme, že jsme okupováni cizími vojsky.

Letiště se postupně přeplnilo leteckou a tankovou technikou. Neustále startovali a přistávali stíhači. Při takovém divokém provozu docházelo ke smrtelným nehodám, např. ke srážce gaziku s přistávajícím stíhačem nebo katastrofě dopravního letounu plného vojáků v Českých Budějovicích. Oběti katastrof byly odesílány do vlasti jako oběti kontrarevoluce. Docházelo ke kontaktům a diskuzím, sověti pod vlivem propagandy nás obviňovali z kontrarevoluce. Ale ne všichni, piloti, se kterými jsme se znali z mezinárodních trenýrovek, rychle pochopili, že o žádnou kontrarevoluci nejde, a potají se nám omlouvali. Nejhorší jednání bylo s tankisty. Neustále nás sledovali a byli připraveni kdykoliv použít zbraně. Jejich velitel byl neoblomný a ještě více ho rozlítilo, když při příchodu na štáb pluku se kolem něj shlukli příslušníci útvaru a hlasitě mu zapískali.

VZPOMÍNÁ OLDŘICH PELČÁK:

V srpnu 1968, coby čerstvě ženatý nadporučík a pilot u výcvikové letky, jsem tyto dny okupace, zákazu létání a takového toho nicnedělání, spolu se spolužákem z pilotní školy Vildou Martonkou, většinu pracovních dnů trávil pozorováním dění kolem nás na letišti. A protože v těchto srpnových dnech bylo docela hezké počasí, leželi jsme na trávníku před štábem, poslouchali z tranzistorového rádia rozhlasové reportáže o dění v okupovaném státě a dívali se na modré nebe, na které jsme měli zakázaný vstup. Občas z budovy štábu vyběhl náčelník štábu pplk. Zahrádka a něco vykřikoval. Brzy jsme pochopili, že má v úmyslu organizovat jakýsi partyzánský oddíl a bojovat proti ruským okupantům. Nakonec ale z odbojové činnosti sešlo. Ale na jeho aktivitu se nezapomnělo a v období normalizace byl mezi prvními propuštěn z armády.

Pro nás, ležící pozorovatelé, bylo zajímavé dění na ploše před štábní budovou. Tu velitel pluku Josef Macek sedal do auta a někam odjížděl, tu na štáb přicházeli pro nás neznámí civilisté a jednoho dne se nad vchodovými dveřmi objevil nápis v azbuce, volně přeloženo: generále, nač máte hlavu, jenom na furážku? Ruské slovo „furážka“ znamená vojenskou čepici brigády. Tento vzkaz byl samozřejmě určen veliteli ruských okupačních vojsk, dislokovaných v Žatci. Ten se velice rozčílil a za hlasitých nadávek a s kroucením hlavy zmizel v budově.

Po pravdě řečeno, já jsem měl v těchto dnech jiné starosti než sledování dění ve státě, držel jsem palce své manželce, která ležela v porodnici a každou chvíli jsme očekávali radostnou událost. A tak 2. září se nám narodil syn Oldřich, já to šel oslavit s kamarády a s příbuzenstvem a momentálně mi bylo úplně jedno, že na letišti jsou okupační vojska. Hlavně, že byl kluk zdravý a měl se k světu.

Nu a dnes tento kloučinka je také pilotem, má šťastnou rodinu a mě udělal dvojnásobným dědečkem.

Omlouváme se za zhoršenou kvalitu některých fotografií, jsou to však obrázky vzácné, unikátní, připomínající okupaci Žatce.

NORMALIZACE

Po 19. dubnu 1969, kdy se stal 1. tajemníkem KSČ Gustav Husák, se začala realizovat opatření k očištění od tzv. nositelů oportunistů a antisovětských nálad. U 11. srpna byli propuštěni z armády tyto příslušníci:

Jiří Jarosl. Josef Anna Bedřich Miloš Jiří Miloslav Václav Antonín Valdemar Ladislav Eduard Zdeněk Standa Ladislav Josef Malát Hykl Libal Goldfusová Berka Žalud Lang Vokáč Král Peček Goldfus Kadlecovič Kula Brunclík Grebeníček Simon Macek

Bez fotografií: Jiří Imlauf, Zdeněk Kyllar, Jiří Menhart a Miroslav Zahrádka